

FOCUS NR. 29

De impact van een beleidsmaatregel evalueren door middel van een contrafeitelijke methode: welke voorwaarden gelden er?

M. PETIT JEAN (Spiral ULiège), V. MAGHE (BISA), A. DEWATRIPONT (FPB), S. CIPRIANO (BISA)

Zijn de geïmplementeerde beleidsmaatregelen doeltreffend? Bereiken ze de doelgroepen? Beantwoorden ze aan de gewenste doelstellingen? Deze Focus staat in het teken van de impactanalyse als evaluatietool en in het bijzonder, de contrafeitelijke methode en de minimale voorwaarden om dit type evaluatie aan te vatten.

Een impactanalyse, wat is dat juist?

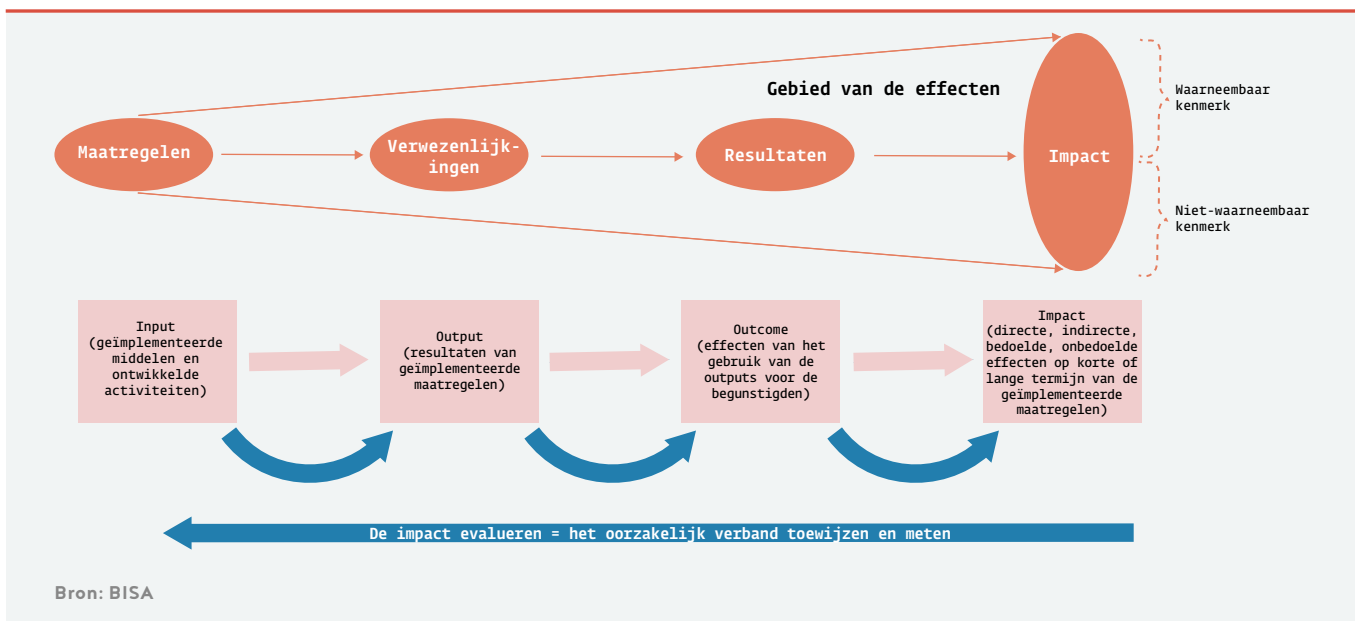
Een impactanalyse is een bepaald type evaluatie [Gertler, Martinez, Premand, Rawlings, & Vermeersch, 2011] die het oorzakelijk verband tussen een beleidsmaatregel en de waargenomen resultaten wil aantonen. Hierbij wordt de bijdrage van de beleidsmaatregel onderscheiden van andere contextuele factoren. De impactanalyse is dus “*gestructureerd rond een specifieke vraag: wat is de impact of het causale effect van een programma op een bepaald resultaat?*” [Gertler et al., 2011, p. 7]. In de literatuur is er echter geen eenduidige definitie voor impact. In deze Focus verwijst de term *impact* naar geïdentificeerde effecten die direct, indirect, bedoeld, onbedoeld, op korte of op lange termijn kunnen zijn. Afbeelding 1 toont de levenscyclus van een beleidsmaatregel en de periode waarin de impact wordt gemeten.

Impactanalyse door middel van een contrafeitelijke methode: experimenteel design en quasi-experimenteel design

Er zijn veel methoden om de impact van een beleidsmaatregel te evalueren: ze kunnen zowel experimenteel of statistisch zijn maar ook gebaseerd zijn op participatie of casestudies [Stern, 2015]. De impactanalyse door middel van een contrafeitelijke methode wordt regelmatig gebruikt om de impact te meten die aan een beleidsmaatregel kan worden toegeschreven.

De contrafeitelijke methode maakt het mogelijk om met econometrische tools¹ een fictieve situatie te creëren, contrafeitelijk genaamd, die zich zou hebben voorgedaan zonder de beleidsmaatregel. Deze gereconstrueerde situatie wordt vervolgens vergeleken met de werkelijk waargenomen situatie waarbinnen de beleidsmaatregel is geïmplementeerd. Dankzij de vergelijking tussen die twee situaties kunnen de evaluatoren het oorzakelijk verband tussen de waargenomen effecten en de toegepaste beleidsmaatregel toewijzen en meten.

1 LEVENSCYCLUS VAN EEN BELEIDSMATREGEL EN HET MEETMOMENT VAN DE IMPACT

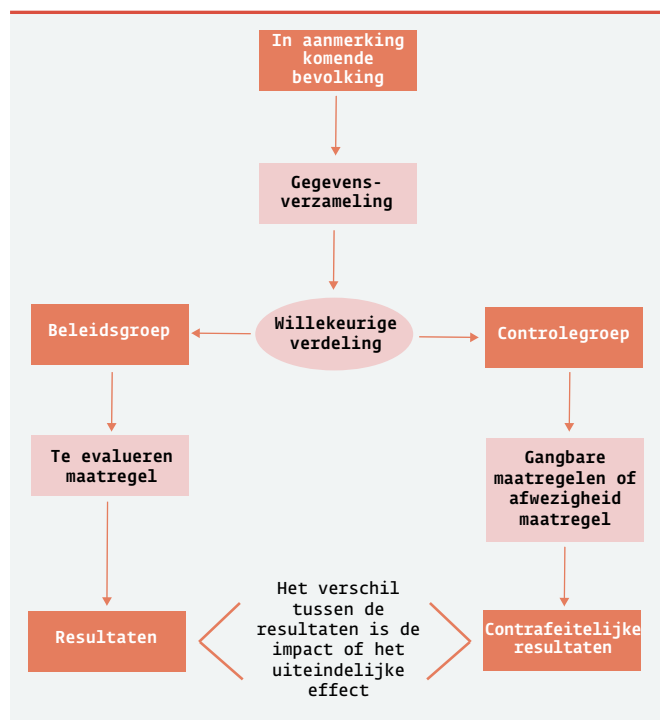
De twee belangrijkste werkwijzen binnen de contrafeitelijke impactanalyse zijn het experimenteel design en het quasi-experimenteel design. Binnen beide werkwijzen worden twee groepen individuen of entiteiten vergeleken, waarvan een groep de geëvalueerde beleidsmaatregel heeft ondervonden, en de andere groep niet. De groep van de begunstigden is de beleidsgroep, de andere is de controlegroep. Er zijn echter twee grote verschillen tussen de twee werkwijzen.

Het eerste verschil is dat bij een experimenteel design de evaluatie een integraal onderdeel is van het ontwerp van de beleidsmaatregel. De evaluatiemethode is al voorzien bij de aanvang van de beleidsmaatregel. Omgekeerd wordt de evaluatie met een quasi-experimenteel design in een later stadium uitgevoerd, nadat de beleidsmaatregel is ontworpen en vaak al is geïmplementeerd. Dat heeft gevolgen voor de beschikbaarheid van de gegevens om de effecten te meten.

Een tweede verschil ligt in de samenstelling van de controlegroep. Bij het experimenteel design wordt een beleidsgroep vergeleken met een controlegroep waarvan de individuen willekeurig worden geselecteerd. Beide groepen zijn dus statistisch equivalent. Dit is bijvoorbeeld een gangbare praktijk in de medische wereld: om de effectiviteit van een medicijn te testen krijgen patiënten een medicijn al dan niet toegediend. Er worden twee vergelijkbare groepen samengesteld met als enige verschil de toediening (of niet) van het medicijn. Het effect van het medicijn wordt dus geïsoleerd. In afbeelding 2 wordt de werking van het experimenteel design geschematiseerd.

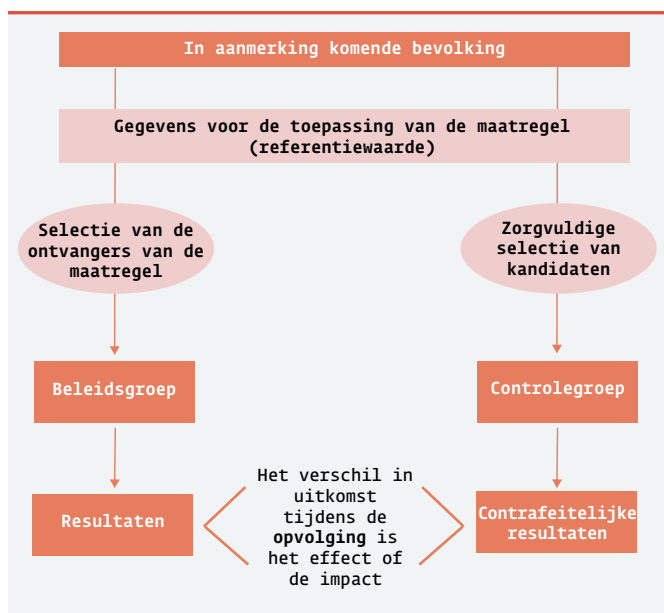
Deze praktijk is ontwikkeld in het kader van sociaal-economische beleidsmaatregelen die ontworpen zijn om deze contrafeitelijke evaluatie met een experimenteel design mogelijk te maken. Een voorbeeld is het Franse programma "Fonds d'Expérimentation pour la Jeunesse (FEJ)". Wat betreft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA) niet op de hoogte van dergelijke evaluaties met een experimenteel design om de impact van een beleidsmaatregel te evalueren.

2 SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN HET EXPERIMENTEEL DESIGN, AANGEPAST UIT: EUROPESE COMMISSIE, 2014, P. 10

Omgekeerd is het quasi-experimenteel design van toepassing wanneer willekeurig samengestelde beleids- en controlegroepen (zoals bij het experimenteel design) niet mogelijk zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de maatregelen om ondernemingen of jonge werkzoekenden te steunen, die als voorbeelden in deze Focus (→ Kader 1) werden opgenomen: de maatregelen werden reeds geïmplementeerd voor de aanvang van hun evaluatie, waardoor het niet langer mogelijk is om willekeurig begunstigden te selecteren. Daarom is het noodzakelijk om een controlegroep op een doordachte manier samen te stellen [Gertler *et al.*, 2011]. Daarnaast ligt het soms ook politiek gevoelig om een willekeurige selectie te rechtvaardigen, waarbij sommige individuen of ondernemingen geen toegang krijgen tot de maatregel simpelweg omdat ze niet werden geloot. Het quasi-experimenteel design wordt schematisch weergegeven in afbeelding 3.

3 SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN HET QUASI-EXPERIMENTEEL DESIGN, AANGEPAST UIT: EUROPESE COMMISSIE, 2014, P. 13

Vier voorwaarden om een impactanalyse uit te voeren door middel van een contrafeitelijke methode in een quasi-experimenteel design

Nog voor de aanvang van een impactanalyse door middel van een contrafeitelijke methode, moet eerst de haalbaarheid ervan worden nagegaan. Hieronder worden vier minimale voorwaarden voorgesteld om een contrafeitelijke impactanalyse uit te voeren in een quasi-experimenteel design, waarbij dus een controlegroep *a posteriori* wordt samengesteld. Voor elke voorwaarde worden voorbeelden aangehaald uit twee impactanalyses die het BISA heeft gecoördineerd in het kader van de GO4Brussels-strategie (→Kader 1).

Voorwaarde 1. De geëvalueerde beleidsmaatregel moet voldoende rijp zijn

De eerste voorwaarde heeft betrekking op de ontwikkelingsgraad van de geëvalueerde beleidsmaatregel. De maatregel moet reeds lang genoeg van kracht zijn, zodat de impact kan worden gemeten. Dat betekent *a minima* dat ze correct moet zijn geïmplementeerd, ze gekend is bij het doelpubliek en dat ze voldoende begunstigden heeft bereikt. Er moet dus voldoende afstand kunnen genomen worden ten aanzien van de geëvalueerde maatregel. Als men bijvoorbeeld, door middel van een contrafeitelijke methode, de impact van een beleidsmaatregel dat net is gestart wenst te evalueren dan is het noodzakelijk dat het een zeer groot aantal begunstigden heeft beïnvloed. Als het aantal begunstigden ver beneden de grootte van het doelpubliek ligt, dan wordt de evaluatie beter pas uitgevoerd als een voldoende aantal personen van deze beleidsmaatregel heeft genoten.

Vanuit dezelfde optiek bepaalt de evaluator de periode vanaf wanneer het mogelijk is om een impactanalyse uit te voeren door middel van een contrafeitelijke methode. Om deze periode in te schatten, moet de aard van de te evalueren impact worden

geanalyseerd. Deze impact kan van korte of langere duur zijn. De tijd die nodig is om de verwachte effecten/veranderingen bij de implementering van de maatregel bij de begunstigden te zien, varieert dus naargelang de geëvalueerde maatregel en de aard van de te meten effecten.

In het kader van de evaluatie van de financiële instrumenten bestemd voor ondernemingen diende bijvoorbeeld de impact van de investeringssteun op de werkgelegenheid binnen de onderneming worden gemeten. Deze meting kan niet onmiddellijk na de toekenning van de investeringssteun worden uitgevoerd: investeringen (bv. uitbreiding van een productiesite) hebben tijd nodig vooraleer ze effect hebben op bijvoorbeeld de creatie van werkgelegenheid.

1. Voorbeeld van twee impactanalyses gecoördineerd door het BISA

In het kader van de GO4Brussels-strategie heeft de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het BISA gevraagd om de resultaten van acties ondernomen in de context van bepaalde beleidsmaatregelen te evalueren. Doelstelling: de doelbereiking van de geïmplementeerde maatregelen verbeteren. Daarvoor heeft het BISA twee impactanalyses gecoördineerd, waarvan de resultaten in december 2018 aan de Brusselse regering werden gepresenteerd.

De eerste impactanalyse was gericht op het meten van de effecten van de financiële instrumenten bestemd voor ondernemingen [BISA, 2018a]. Het doel van deze evaluatie was tweeledig:

- de begunstigden van de financiële instrumenten, die eind 2017 van kracht waren op Brussels gewestelijk niveau, identificeren;
- de kwantificeerbare effecten en impact op de doelgroepen van deze instrumenten meten.

De evaluatie maakte het mogelijk om de impact van die financiële instrumenten op de economische prestaties van ondernemingen te meten door middel van indicatoren zoals toegevoegde waarde, kapitaal en werkgelegenheid. Deze kwantitatieve analyses werden uitgevoerd met behulp van microgegevens van ondernemingen, waarbij gegevens van administratieve bronnen van verschillende Brusselse overheden werden gekruist met statistische gegevens verkregen van het Belgische statistiekbureau, Statbel.

De tweede impactanalyse schat het effect van bepaalde instrumenten die deel uitmaken van de GO4Brussels-strategie en die het mogelijk maken een eerste werkervaring te verwerven [BISA, 2018b]. Dankzij deze evaluatie kon de impact van individuele beroepsopleidingen, startbaanovereenkomsten en instapstages in een onderneming op de verdere loopbaan van de begunstigden worden gemeten, met name de uitstroom uit werkloosheid naar werk. Deze evaluatie werd uitgevoerd in het kader van een partnerovereenkomst tussen het BISA, het Brussels Observatorium voor de Werkgelegenheid van Actiris (View.brussels) en het Federaal Planbureau.

De samenvatting van de resultaten van deze twee evaluaties werd gepubliceerd in de tussentijdse evaluatie van de GO4Brussels-strategie.

Voorwaarde 2. Er moeten adequate gegevens beschikbaar zijn

De tweede voorwaarde betreft de beschikbaarheid van gegevens nodig voor de evaluatie en de geschiktheid ervan om de doelstellingen van de evaluatie te bereiken. De evaluator moet hier drie specifieke elementen bestuderen:

1. de rijkdom van de beschikbare databases;
2. het type gegevens dat nodig is;
3. en de mogelijkheid om er impactindicatoren mee op te zetten.

Ten eerste is het noodzakelijk om **over voldoende uitgebreide databases te beschikken, zowel wat betreft het aantal individuen als de observatieperiode**. De steekproef moet dus groot genoeg zijn om representatief te zijn voor de bestudeerde populatie om de beleids- en controlegroepen samen te stellen. Vooraleer over te gaan tot deze selectie van de beleids- en controlegroepen, moet worden nagegaan of de doelpopulatie omvangrijk genoeg is om deze statistische behandeling mogelijk te maken. De doelpopulatie wordt gedefinieerd als de in aanmerking komende populatie, d.w.z. alle in aanmerking komende personen die al dan niet begunstigde kunnen zijn van de geëvalueerde beleidsmaatregel [Europese Commissie, 2014]. In de hierboven geïllustreerde voorbeelden (→Kader 1) komen ondernemingen in aanmerking die hun maatschappelijke zetel hebben in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest of jongeren die er zijn gedomicilieerd. Het is eventueel ook mogelijk om beroep te doen op de gehele populatie, indien dit beschikbaar is. Daarnaast is het belangrijk om ervoor te zorgen dat er voldoende begunstigde zijn voor de beleidsmaatregel die wordt geëvalueerd.

Tegelijkertijd moeten de beoordeelde beleidsmaatregelen meetbare criteria hebben om de doelpopulatie te bepalen. Dat is het geval voor de financiële instrumenten bestemd voor ondernemingen, die zich op specifieke sectoren richten en duidelijk vastgelegde toepassingsbepalingen hebben. Op dezelfde manier worden de leeftijd of het opleidingsniveau als toelatingsvoorwaarden gebruikt bij de maatregelen, gericht op jongeren, die het mogelijk maken om een eerste werkervaring op te doen.

Tot slot is het van belang om te kunnen rekenen op relatief lange tijdreeksen. Dat is nodig om over informatie voor en/of na de geëvalueerde maatregel te beschikken, en dat om de impact van de beleidsmaatregel te isoleren.

Ten tweede zijn er **verschillende type gegevens** nodig. Vanuit die gegevens moeten keuzes worden gemaakt: het gebruik van geaggregeerde gegevens of individuele microgegevens, al dan niet geanonimiseerde gegevens, administratieve gegevens of statistieken van administratieve bronnen of enquêtes. De meeteenheid (bv. het bedrijf, de persoon of het gebouw) is een centraal aspect bij het maken van de keuze.

In het kader van de uitgevoerde evaluaties werden twee sets van gegevens gebruikt: administratieve gegevens voorzien door de beheerders van de geëvalueerde maatregelen en statistische gegevens uit administratieve bronnen. Deze laatste gegevensbron verstrekt informatie over de begunstigde en niet-begunstigde van de maatregelen. Het ging in beide sets om gepseudonimiseerde individuele microgegevens, dat wil zeggen geanonimiseerd voor de evaluatoren. In het kader van de evaluatie van financiële

instrumenten bestemd voor ondernemingen houden de administratieve gegevens verband met het beheer en de opvolging van de begunstigde, terwijl de statistische gegevens afkomstig waren van Statbel en werden verzameld om statistieken over begunstigde en niet-begunstigde ondernemingen te produceren. Voor de maatregelen met betrekking tot het verwerven van een eerste werkervaring werden administratieve gegevens van Actiris gekruist met de statistische gegevens van de administratieve bronnen van de RSZ.

Ten slotte is het belangrijk om over gegevens te beschikken die het mogelijk maken om impactindicatoren op te stellen en om de **effecten van het geëvalueerde beleid kwantitatief te meten**. Deze belangrijke stap vereist zowel een analyse van de wetenschappelijke literatuur over de te evalueren materie als overleg met de betrokken beleidsmakers. Die laatste hebben een grondige kennis van hoe de beleidsmaatregelen worden geïmplementeerd en van de context waarbinnen de begunstigde van de maatregelen evolueren.

Voor de evaluatie van de eerste werkervaring, bijvoorbeeld, wordt duurzaam werk bepaald door de duur van de tewerkstelling na de uitstroom uit werkloosheid. Het zou interessant kunnen zijn om ook het salaris² of het type contract³ mee op te nemen om deze resultaten te verfijnen. Deze gegevens waren echter niet op tijd beschikbaar of waren niet voldoende recent om de gewenste analyses uit te voeren.

Als logisch gevolg daarvan rijst de vraag van de **termijn waarin de gegevens beschikbaar zijn**. Om een maatregel in 2019 te evalueren, dateren de beschikbare gegevens namelijk in het beste geval van 2018 of eventueel 2017. In het kader van de evaluatie van de financiële instrumenten bestemd voor ondernemingen in 2018 werden gegevens uit 2016 gebruikt om de impact te meten. Dit komt overeen met de termijn van de publicatie van de balansgegevens van ondernemingen bij de Balanscentrale die met anderhalf jaar vertraging worden gepubliceerd⁴. Daarvoor wordt de periode van bepaalde geëvalueerde financiële instrumenten op basis van een positieve beslissing van de beherende administratie in 2014, in 2013 of in 2012. Dat laat enige afstand toe om de impact op ondernemingen te meten. In het kader van de evaluatie van maatregelen met betrekking tot de eerste werkervaring hebben de gegevens over werkgelegenheidsmaatregelen een relatief recente opvolging mogelijk gemaakt, met een vertraging van slechts zes maanden. Dat verschil benadrukt de noodzaak om rekening te houden met de doelstellingen en werkwijzen van de beoordeelde beleidsmaatregelen. Het zijn inderdaad de werkwijzen die de keuze van indicatoren voor het meten van effecten sturen en het moment wanneer ze moeten worden gemeten. Dat moment kan op korte, middellange of lange termijn zijn, afhankelijk van de aard van de beleidsmaatregel.

Voorwaarde 3. De evaluatoren moeten beschikken over methodologische expertise toegepast op het onderzoeksveld

Methodologische expertise op vlak van contrafeitelijke impactanalyse is een derde essentiële voorwaarde voor de implementatie ervan. Verschillende elementen kunnen worden voorgelegd op basis van de ervaring van de twee uitgevoerde evaluaties.

Ten eerste is het noodzakelijk om methodologisch rigoures te werk te gaan door elke stap van het proces te documenteren, om zo transparant mogelijk te zijn over de gemaakte keuzes en assumpties. Een dergelijke houding maakt het mogelijk om het proces te legitimeren door het open te stellen voor kritiek en om een reflexieve benadering van de evaluatie, de doelstellingen, de methoden en de gevolgen ervan aan te moedigen.

Ten tweede moet deze methodologische nauwkeurigheid hand in hand gaan met econometrische expertise. Hierdoor kunnen de evaluatoren de meest geschikte statistische tools kiezen om aan de doelstellingen van de evaluatie te voldoen.

Methodologische en econometrische keuzes moeten gebaseerd zijn op de beschikbare wetenschappelijke literatuur over vergelijkbare impactanalyses. Deze wetenschappelijke literatuur laat de evaluatoren toe methodologische keuzes te maken om de initiële evaluatievraag het best te beantwoorden en waarvoor de hypothesen en gebruiksvoorwaarden kunnen worden gerespecteerd. Deze keuzes moeten ook rekening houden met de realiteit van het onderzoeksveld. Zelfs als een methode het in theorie mogelijk maakt om de gestelde vraag het best te beantwoorden, is het in de praktijk misschien niet altijd haalbaar. Of een bepaalde methode kan worden geïmplementeerd, is afhankelijk van de beschikbare gegevens, de toelatingscriteria tussen de groepen begunstigden en niet-begunstigden en het praktische ontwerp van het beleid. De evaluator moet dus in staat zijn zich aan te passen en de meest rigoureuze methodologische oplossingen te vinden, rekening houdend met de informatie waarover hij beschikt.

Econometrische expertise helpt ook om de verschillende systematische vertekeningen (biases) te verminderen. Een van de belangrijkste biases, in dit type analyse, is de selectiebias⁵.

De twee geciteerde evaluaties gebruiken zodus verschillende tools zoals matching, de difference-in-difference methode en duurmodellen. Deze verschillende tools vereisen zowel technische vaardigheden als een reflectievermogen over het evaluatieproces dat wordt gecreëerd. Ze worden eenvoudig uitgelegd in de gidsen van Gertler *et al.* [2011] en de Europese Commissie [2014].

Ten slotte is het noodzakelijk om deze methodologische en econometrische expertise te combineren met een goede kennis van de Brusselse context waarin de beleidsmaatregel wordt geïmplementeerd. Een bijzonderheid van Brussel is bijvoorbeeld te merken bij de evaluatie van een beleidsmaatregel gericht op een beperkt aantal begunstigden: de beleidsgroep is klein waardoor contrafeitelijke analyses complexer worden, inclusief de samenstelling van een geschikte controlegroep. Die moeilijkheid wordt versterkt door het beperkte gebied waarop het Brusselse overheidsbeleid wordt toegepast, het groot aantal openbare instellingen in Brussel en het stedelijke karakter van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze elementen kunnen leiden tot het kiezen van specifieke methoden.

Voorwaarde 4. Het politiek-administratieve systeem moet bevorderlijk zijn voor een dergelijke evaluatie

De laatste voorwaarde heeft betrekking op het politiek-administratieve systeem. Om succesvol te zijn, is voor elke evaluatie van een beleidsmaatregel politieke steun vereist. In het kader van de twee evaluaties die in deze Focus worden genoemd, heeft de Brusselse regering een evaluatieopdracht aan het BISA gegeven.

Het is van fundamenteel belang dat de contrafeitelijke impactanalyse wordt uitgevoerd in een context van samenwerking of zelfs partnerschap met de overheden die de geëvalueerde maatregelen beheren. Die sterke relatie met deze organisaties is essentieel in het kader van de overdracht van informatie over het uitvoeren van het beleid, de communicatie rond adequate databases en het begrip van de aangeleverde databases.

Een voorbeeld van het belang van samenwerking is de evaluatie van de effecten van de financiële instrumenten bestemd voor ondernemingen. In die context heeft het BISA samengewerkt met Statbel en de administraties die de geëvalueerde maatregelen beheren, dat wil zeggen Brussel Economie en Werkgelegenheid, Finance.brussels en Innoviris. Deze constructieve samenwerking was essentieel, zowel voor het ter beschikking stellen van gegevens door de beherende administraties als voor het begrip van de overgedragen gegevens. Regelmatige uitwisselingen vonden plaats tussen het BISA en deze organisaties.

Samengevat

In deze Focus worden vier minimale voorwaarden voorgesteld waaraan moet worden voldaan bij een impactanalyse door middel van een quasi-experimentele contrafeitelijke methode:

- de mate waarin het beleid voldoende ontwikkeld is;
- de beschikbaarheid van adequate gegevens;
- een methodologische nauwkeurigheid toegepast in het onderzoeksveld;
- de steun van het politiek-administratieve systeem.

Deze voorwaarden zijn gebaseerd op de feedback van de impactanalyses gecoördineerd door het BISA in het kader van de GO4Brussels-strategie.

Door deze feedback te delen, wil het BISA de evaluatiecultuur veranderen door de minimale haalbaarheidsvoorwaarden voor een dergelijk evaluatieproces uit te leggen. Wanneer aan deze voorwaarden niet wordt voldaan, wordt aanbevolen om een andere methodologische benadering te gebruiken om de impact van geïmplementeerde maatregelen te evalueren, zoals een contributieanalyse, simulatie of vergelijkende kwalitatieve analyse.

Bibliografie

- BISA. (2018a). *Évaluation des outils financiers à destination des entreprises avant leur réforme dans le cadre de la Stratégie 2025*. Rapport ingediend bij de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 20 december 2018.
- BISA. (2018b). *Évaluation d'impact des dispositifs permettant l'acquisition d'une première expérience professionnelle dans le cadre de la Stratégie 2025*. Rapport ingediend bij de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op 20 december 2018.
- EUROPESE COMMISSIE, 2014. *Concevoir et appliquer des évaluations d'impact contrefactuelles. Guide pratique à l'intention des autorités de gestion du FSE*. Brussel: Bureau voor publicaties van de Europese Unie.
- GERTLER, P. J., MARTINEZ, S., PREMAM, P., RAWLINGS, L. B., & VERMEERSCH, C. M. J., 2011. *L'évaluation d'impact en pratique*. Washington: Wereldbank.
- STERN, E. (2015). *Impact Evaluation. A Guide for Commissioners and Managers*. London: Bond for International Development.

Noten

1. Econometrie is een tak van de economie die statistische methoden toepast op economische gegevens om onderlinge relaties te identificeren.
2. Salarisgegevens zijn beschikbaar bij de RSZ. Een procedure om gegevens aan te vragen had kunnen worden geïntroduceerd, maar dit lange proces zou hebben geresulteerd in gegevens die niet voldoende recent waren om de analyses uit te voeren.
3. Met betrekking tot het type contract (contract van onbepaalde/bepaalde duur) bestaat deze informatie niet op het niveau van de RSZ of de KSZ. Ze is beschikbaar op basis van jaarlijkse enquêtes en is beperkt tot een gelimiteerd aantal personen.
4. In dit geval zijn bij gebruik van de balansgegevens zelfstandigen uitgesloten, aangezien zij niet verplicht zijn om een jaarlijkse balans in te dienen.
5. Dit is een sleutelbegrip in de contrafeitelijke impactanalyse. Deze bias treedt op wanneer de redenen voor deelname van een persoon aan een maatregel in correlatie staan met de verkregen resultaten. Het kan worden gekoppeld aan het feit dat een persoon in de controlegroep niet in aanmerking komt of bijzondere redenen heeft om niet deel te nemen. Bij ondernemingen kan dit een specifieke ontwikkelingsstrategie of een gebrek aan informatie zijn. Voor een jongere kan dit samenhangen met motivatie of sociaaleconomische kwesties. Een ander facet van deze bias bestaat wanneer de steun wordt toegekend door een jury, aangezien er een neiging bestaat om de personen te kiezen die het beste presteren.

WETENSCHAPPELIJKE COÖRDINATIE

Astrid Romain

LEESCOMITÉ

Line Jussiant, Maritza López Novella (FPB), Astrid Romain, Guillaume Vermeylen (UMONS),

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Astrid Romain – BISA

©2019 Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Alle rechten voorbehouden.